

Månadsbrev till Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

Salisbury den 1 juni 2015

Kära systrar och bröder,

På Heliga Trefaldighets dag firar vi – min hustru och jag – första vesperen i den mäktiga katedralen i Canterbury i sydöstra England. Det var här Thomas Becket mördades efter vesperen den 29 december 1170, en händelse som ända in i våra dagar gjort denna plats till ett av Europas stora pilgrimsmål (se Synaxarium den 29 december). Vår ciceron är en präst som numera har denna katedral som arbetsplats en dag i veckan, anlitad som "konsult" i spiritualitet av ärkestiftets biskop. Susanne Carlsson rör sig vant i Canterbury och är väl känd bland de präster som tjänstgör här. Nyligen organiserade hon en "festival" i kristen spiritualitet som samlade ett stort antal deltagare katedralen.

När tidskriften Pilgrim ännu var årsgammal, och innan de frön såtts som med tiden skulle bli Ekumeniska Kommuniteten, inbjöd vi till enstaka retreatare men också sommarbibelskola i mindre format i Bjärka-Säby. En av dem som deltog första sommaren med Pilgrim var en ung, yster teologistudent från västkusten. Uppväxt i ett arbetarhem i Göteborg där Gud sällan kom på tal, hade hon under sin konfirmationstid kommit till tro. En engagerad konfirmationslärare som skulle få avgörande betydelse, hade vid ett konfirmationsläger sagt till konfirmanderna: "Ni kan åtminstone fråga Gud om han finns."

Den då 14-åriga Susanne tog henne på orden. "När jag en kväll bad Herrens bön blev allt plötsligt verkligt för mig: 'jag pratar ju med någon!' insåg jag. Det var den kvällen allt tog sin början."

Med tiden slog kallelsen rot. Efter teologistudier i Sverige och England prästvigdes hon, med en stark önskan att få ge hela sitt liv åt Gud. Under dessa år återkom hon ofta till Bjärka-Säby, men fick också kontakt med en kommunitet i England, Sisters of S:t Andrews, där den ignatianska spiritualiteten var levande. Här fann hon ett hem i tio år, och fick hjälp att allt tydligare urskilja den andliga väg och bruka de verktyg som skulle bli hennes.

I dag är Susanne Carlsson präst i den Anglikanska kyrkan England, anställd av biskopen i Rochester – grannstift till Canterbury – som rådgivare i andlig vägledning. För en dryg vecka sedan, på pingstdagen, var hon huvudcelebrant när festmässan firades i den mäktiga medeltidskatedralen. Numera är Susanne bosatt (för gott?) i England, samtidigt som hon fortsätter att ge vägledning och leda retreatare runt om i Skandinavien med utgångspunkt i Ignatius andliga övningar. På Nya slottet ansvarar hon för de uppskattade retreaterna med personlig vägledning som hon leder tillsammans med erfarna ordenssystrar från England och svenska vägledare som utbildats för uppdraget.

Tjugo år efter att hon kom till Bjärka-Säby första gången är Susanne lika levnadsglad och spontan, men nu också med en erfarenhet i andlig vägledning som vunnit tillit och gehör även bland svenska biskopar, som nyligen anlidade henne som sin egen retreatledare. Det är knappast något som förvånar. Jag känner få – vare sig män eller kvinnor – som på ett så

självklart sätt förkroppsligar begreppet "präst", och det utan några som helst insignier eller manér. Den som under lång tid, och med stor konsekvens, vandrat en fruktbar andlig väg och integrerat den i sin person, behöver inte framhäva sig själv för att vinna respekt.

*

Vi besöker Susanne i Chatham, ungefär en timmes promenad från katedralen i Rochester, där biskopen tilldelat henne ett hus som hon nu håller på att iordningställa för att rymma en mindre kommunitet, men också för att kunna ta emot enstaka gäster som önskar "göra de andliga övningarna", som man säger inom ignatiansk tradition. Hon har med egna händer renoverat den gamla prästbostaden, belägen utmed en intensivt trafikerad gata, och skapat en vacker oas i ett av stadens mindre välbeställda områden. "Det var precis så här Ignatius gjorde", säger Susanne upprymt. Han gav de andliga övningarna mitt i stadens brus, inte i en avskild miljö." Hon berättar att de svenska jesuiterna, som hon har nära kontakt med, av just det skälet reagerat positivt när hon berättat om huset och sina planer. "Det var ju så det ursprungligen började", har de kommenterat.

Vad är det som gör den ignatianska vägledningen så uppskattad i de mest skilda kristna sammanhang i vår tid? Orsakerna är säkert flera. Ignatius av Loyola var psykolog av naturen, en klarsynt kännare av den mänskliga naturen, och hans tankar om mognad och utveckling får även erfarna terapeuter att nicka instämmande. Men det som kanske framför allt är styrkan med den ignatianska spiritualiteten är att den så påtagligt respresenterar en "vardagsandlighet", inget som främst hör hemma i kloster eller på retreatgårdar. Här handlar allt om att lära sig igenkänna Guds finger i det dagliga livet, att lyssna till Jesu röst i vardagens ofta hektiska göranden och möten. Utgångspunkten är att "Gud är här, Gud är överallt", som ökenfäderna brukade säga. Den ignatianska andligheten har något alldagligt över sig, en väg där evangeliet inte förbinds med en religiös sfär utan med livet just sådant det ser ut. Att vara en "andlig människa" handlar inte om att bli "from", utan om att bli "sig själv i Kristus". Och i centrum står evangelierna: att med hjälp av dess berättelser uppfatta Guds tilltal där jag befinner mig.

Här finns dessutom en tydlig anknytning till kyrkans stora karismatiska händelse som vi just firat, pingsten: tilltron till att Anden bor hos var och en av oss, att det därför inte är via andliga "auktoriteter" vi låter oss vägledas utan genom att våga lita på Guds röst i det egna livet. Just detta är något av en käpphäst i den ignatianska vägledningen. Vägledarens roll är därmed tillbakadragen. Att tala om för den som söker vägledning vad Gud vill säga, är något av en dödssynd i denna tradition. Allt handlar om att ge den som söker vägledning de nödvändiga verktygen för att uppfatta Andens tilltal i de händelser man möter under sin dag. Det är dock inte detsamma som att var och en slutar som sin egen andlige lärare och ledare. Till grund för allt ligger kyrkans tro: om det jag "upplever" i mitt inre är i konflikt med kyrkans tro, då är det kyrkans tro jag ska följa.

Susanne Carlsson framhåller ofta att kärnan i ignatiansk spiritualitet är *friheten*. "Den ignatianska andligheten handlar om att bli en fri människa", säger hon när vi besöker henne i Chatham. "Att bli befriad från olika slags bindningar och dolda drivkrafter, så att jag blir fri följa Kristus." Hon tillägger: "Och det är när vår egen åsikt går på tvärs mot kyrkans, som det visar sig hur fria vi verkligen är." Susanne ger en utmanande definition: "Att vara så fri att du kan göra det kyrkan säger, även om du inte tycker så själv."

När vi söndag morgon reser vidare mot sydvästra England lämnar vi Susanne på flygplatsen i Gatwick. Hennes nästa anhalt är Finland där hon i början av juni leder en tiodagarsretreat. Vi omsluter henne med tacksamhet i våra förböner, och gläds över det viktiga och bestående

bidrag hon gett och ger till Bjärka-Säby och vår kommunitet. Och den som ännu inte har deltagit i en ignatiansk retreat har något att se fram emot!

*

Vid middagstid samma söndag når vi Winchester, med en nästan lika imponerande katedral som i Canterbury, också den från 1100-talet. Vi anländer medan den stora eukaristiska gudstjänsten på Heliga Trefaldighets dag pågår och får uppleva den mäktiga engelska sången. Engelsmän kan, som alla fotbollsälskare vet, sjunga som få. Det var i denna katedral författarinnan Jane Austen begravdes i juli 1817 sedan hon vid 41 års ålder gått bort i en svår sjukdom. Vid hennes grav finns en större minnesplatta där många besökare stannar till. Inskriptionen, skriven av hennes närmaste, uttrycker förhoppningen att "Frälsaren, i ljuset av hennes kärlek, hängivenhet, tro och renhet ska ta emot hennes själ som ett välbehagligt offer". Jane Austen fick ingen större uppmärksamhet under sin levnad, det var först långt senare hennes böcker nådde den spridning de fått i dag. Kanske är ett av skälen till att hennes romaner fortsätter att fånga läsare, tron på det godas kraft och slutliga seger i en värld där så många "dolda drivkrafter" – för att tala med Ignatius av Loyola – driver sitt spel med oss.

Några timmar senare når vi Salisbury, ännu en "katedralstad", vars helgedom har den högsta spiran i hela England. Här firar vi firar söndagens andra vesper, sången leds av en kör från Nottingham, och de två läsningarna är hämtade från profeten Hesekiels första kapitel och Uppenbarelsebokens fjärde kapitel. Bägge utgör profeternas vittnesbörd om den himmelska gudstjänsten. *Evensong* – som vespergudstjänsten kallas i England – är en stark brittisk tradition, inte minst i de stora katedralerna. Den liknar i stora drag en vesper så som vi känner den, men har också några avvikande drag. Förutom Marias lovsång sjungs även Symeons lovsång, som hos oss hör till completoret. Dessutom beds den apostoliska trosbekännelsen före de avslutande bönerna och välsignelsen. Det sätt på vilket dessa katedraler i England ända sedan de byggdes på medeltiden varit fylld av bön och ett levande gudstjänstliv, gör intryck och stämmer till eftertanke.

*

I vår kommunitets regel finns ett antal vägvisare som vi uppmuntrar varandra att låta ge riktning åt livet. Den avslutande av dessa talar om att i allt eftersträva de "långa linjerna". Det bör gälla det mesta i livet. Tiden prövar allt, som de erfarna själasörjarna brukar säga. För att slå rot behövs tålmod, väntan, uthållighet och inte minst – förtröstan. Några ord i en karmelitisk triptyk bestående av tre dikter av Marie Tonkin Reda har dröjt kvar sedan jag redigerat det väntande numret av Pilgrim.

*För den som avgjort sig, finns bara vägen framåt kvar
och ett envist beslut, att varje dag förnya.*

Två centrala begrepp i den andliga traditionen har ända sedan klosterfadern Benedikt av Nursias dagar på 500-talet varit *stabilitas* och *peregrinatio*. Det senare är latinets ord för pilgrim. Det förra är en grundbult i västerlandets stora klosterregel, författad av just Benedikt i en tid när rastlösheten bredde ut sig i senantiken och även smittade de kristna. Benedikt sätter ett namn – *gyrovager* – på den som har svårt att slå rot utan vandrar från det ena till det andra i tron att han på nästa ställe ska finna något bättre. En gyrovager är en andlig luffare, en flanör och vagabond, som visserligen kan bli en världsvan resenär, men som aldrig får bukt med den egna själens flyktighet. *Stabilitas* och *peregrinatio* betecknar två ideal – rörelsen och förankringen – som inte bara behöver varandra; "de förhöjer varandras värde", som benediktmunken Ingmar Svanteson uttrycker det. Att klamra sig fast vid en plats av rädsla

för förändring, ska inte förväxlas med *stabilitas*. För dem som tillhör Vägen kommer uppbrottet och vandringen att alltid vara en del av livet. Men pilgrimen behöver förankringen för att inte gå vilse eller ge upp.

Ett antal artiklar i den kommande utgåvan av Pilgrim berör detta och hör till något av det mest läsvärda jag tagit del av på länge. Utan att avslöja för mycket innan numret utkommit, är jag särskild glad för det bidrag vi fått från en av dem som tillhörde komuniteten i Bjärka-Säby medan denna ännu var mycket ung. Andreas Nordlander som under en period var en del av det vi nu kallar husfolket, är i dag verksam som filosof och teolog. För tillfället arbetar han som lektor i religionsvetenskap vid Göteborgs universitet, men är också internationellt uppmärksammas och anlitad som föreläsare inom den akademiska världen.

I sin artikel i Pilgrim visar han varför språket är en avgörande del av en människas rotsystem. "Min egen erfarenhet har varit att när det andliga livet är på väg att förtvina så är språket det första som dör ut", skriver han. Och fortsätter:

Fenomenet är bekant: Vi hittar inte längre orden, och de ord vi ändå hittar har mist sin sälta, de känns lika tomma som ursköljda konservburkar på köksbänken. Vi kan inte längre be. Vi kan inte längre tala om andliga ting. Språket krymper och tron med det. Till sist har vi knappt ens ett språk för vårt tvivel (ett språk som det för trons äkthets skull är alldeles nödvändigt att äga). Det är då tystnaden sätter in, först i det yttre, sedan i det inre. Andlig stumhet.

När Andreas Nordlander visar på några viktiga "gödningsmedel" för att väcka rotsystemet till liv, talar han om värdet av att "räckas ett språk, träda in i dess värld och lära sig dess möjligheter". Det är så Bibelns värld, för att inte tala om liturgins, fungerar. Viktigare än att tro att man ska översätta dem till samtida kategorier för att dagens människors ska förstå, är att träda in i dessa rymliga världar och göra dem till sina egna. Och allt detta tar tid. För den som nått en återvändsgränd, fastnat i det som inte längre är fruktbart, behövs kanske rentav några års renande tystnad först, antyder Andreas Nordlander. Hans artikel är en verklig ögonöppnare. Den påminner om läsningens och litteraturens betydelse för vår identitet, att vi behöver berättelserna för att kunna arbeta med vårt rotsystem. Och när vi till exempel ber med psaltarpsalmernas ord är det inte bara för att vi i stunden ska ha något att säga i bönen, utan för att vi ska få ett modersmål för vår bön och vår tro.

Att läsa med omsorg, och ge ut böcker och tidskrifter som uppmuntrar till sådan läsning redan när man ser på dem och håller dem i handen, har sällan varit viktigare än i dag. Det säger sig självt att det som vill mana till långsamhet och långa linjer, inte låter sig produceras i en hast. Billiga tryck och limmade böcker signalerar redan genom sin form att de inte är ämnade för omläsning, något att leva länge med. Det framhålls inom olika områden av dem som eftersträvar enkelhet och hållbarhet. Som Tobias Hadin och Kristoffer Lignell skriver i sin bok om *Didaché*: att leva enkelt är inte detsamma som att alltid köpa det billigaste. Lägg hellre lite mer pengar på det du köper om det innebär kvalitet och större hållbarhet. Just så försöker vi tänka när vi nu tar fram våra nya tidebönsböcker. Först ett billigare digitaltryck som ger oss möjlighet att pröva innehållets hållbarhet. Sedan en trådbunden utgåva, enkelt men vackert inbunden, att leva med i många år. En värld att träda in i för att göra sitt liv till bön. På samma sätt vill vi tänka i annan bokutgivning framöver.

*

Det är måndag morgon i Salisbury, och innan frukosten promenerar vi till katedralen för att fira morgonmessa i Den heliga Treenighetens kapell. Den ligger i den äldsta delen av kyrkan, och har ett mäktigt glasfönster till minne av alla som fått lida för att de varit trogna sitt

samvete. Eftersom den festdag under året som infaller den 31 maj – Marias besök hon Elisabet, en av årets åtta Mariafester – i går fick stå tillbaka för Trefaldighetsfesten, kan den istället firas dagen efter. Så sker här, inte minst med tanke på att denna katedral är invigd åt Guds moder, Maria. Vi får uppleva en fullödlig laudes med mässa, firad i enkelhet och på samma gång med stor värdighet och värme. Om vi inte vetat var vi befann oss, hade vi lika gärna kunnat tro att vi deltog i en katolsk mässa. I liturgin blir det som mest uppenbart hur den anglikanska kyrkan är den av de protestantiska kyrkorna som allra tydligast bevarat linjerna bakåt och därmed arvet från den odelade kyrkan.

Innan vår färd nu bär vidare mot Wells, en av Englands minsta städer men med en av dess mest sevärda katedraler, vill jag till sist påminna om några viktiga drag i denna månads lektionarium, vår bibelläsningplan. Under den andra respektive tredje veckan i juni finns valet av texter ett tema i läsningarna från evangeliet och episteln. Den andra veckan är den röda tråden *bönen*, den tredje veckan *Guds ord*.

Vi lever nu i tiden efter påsk och pingst. Kristus har övervunnit döden, Anden är utgjuten över allt kött. Genom att låta Ordet och bönen uppfylla och vägleda oss växer denna verklighet i oss och vi i den. Den som fått Anden som en första gåva vet vem hon är. Hon förblir i Kristus så som han förblir i sin Fader, med en beständig förundran över "det djup av rikedom, vishet och kunskap" som finns hos Gud.

Er medvandrare i Kristus,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. H. H.' or similar, written in a cursive style.